

Atlanti, 1–2(2003.)

Centar za interdisciplinarna i multidisciplinarna istraživanja i studije Sveučilišta u Mariboru izdao je na CD-ROM-u (ISSN 1581-7873) 1. i 2. broj za 2003. revije za modernu arhivsku teoriju i praksu *Atlanti. Uvod*, u kojem pozdravlja goste 18. konferencije iz približno 20 zemalja napisao je rektor Sveučilišta, prof. dr. Ivan Rozman. Peter Pavel Klasinc u riječi urednika obavještava čitatelje o odluci Uredništva da časopis izdaje (od 2003.) na CD-ROM-u, o tom da radovi više neće biti ograničeni na zadani broj stranica te da prilozi radovima mogu biti svake vrste: višebojni grafikoni, slike, videoizresci.

Radovi, na engleskom, njemačkom i slovenskom jeziku, podijeljeni su u četiri veće cjeline: pravna pitanja, informatika i arhivistika, različitosti te Sekcija crkvenih arhiva i vjerskih skupina pri Međunarodnom arhivskom vijeću.

U prvoj skupni, pravna pitanja, početni referat Helmuta Baiera bavi se *Povezanosti arhivske teorije i prakse u Europskoj uniji*, a daje neke dokumente koji se odnose na aktivnosti i smjernice arhivske službe u Europskoj uniji. Svaka zemlja članica ima arhivsku autonomiju unutar okvira EU zakona, odnosno arhivske politike koju određuje Vijeće Europe. 1994. Ured za službene publikacije EZ-a objavio je izvješće »Archives in the European Union. Report of the Group of Experts on the Coordination of Archives«. Izvješće daje stanje arhiva u zemljama članicama i bavi se područjima koja se smatraju ključnima za struku. 1996. pokrenuto je izdavanje INSAR-a (Information Summary on Archives). 2000. usvojeno je načelo slobodne dostupnosti arhiva. Grazia Tato piše o *Pravnoj učinkovitosti dokumenata na elektronskim medijima*. Gradivo koje nije na Internetu na određeni način »ne postoji«. Arhivisti se donekle boje elektroničkoga gradiva. Arhivistika je »na sigurnom« kada radi s papirnatim dokumentima, ali novi mediji zahtijevaju redefiniranje koncepata gradiva, originala, kopija i duplikata. Novi mediji zahtijevaju i nove zakone te prilagodbu arhivista. Karl-Ernst Lupprian govori o *Zahtjevima za metapodatke pri arhiviranju elektroničkih dokumenata*. Metapodatci su potrebni kao garancija konteksta, cjelovitosti, integriteta i autentičnosti zapisa, a dio je njih neophodan za arhiviranje gradiva. O metapodacima se vode šire rasprave na međunarodnoj razini, s jedne se strane ide na njihovu standardizaciju, a s druge strane standardizacija je ograničena različitim nacionalnim i regijskim praksama. Tom A. Adami i Khamis S. Khamis govore o *Pravnim pogledima čuvanja dokumenata na afrički način – primjer pokolja u Ruandi*. Naglašava se kako su pitanja čuvanja dokumenata posvuda ista, bez obzira na teritorijalno područje. Gradivo međunarodnih sudova pomaže da se dođe do pravde za žrtve i čuva memoriju za naredne generacija građana date zemlje. Upravljanje gradivom međunarodnih kaznenih sudova još je uvijek u razvoju, što djelomično proizlazi iz same naravi i raznovrsnosti dokumenata. Michail V. Larin piše o *Elektroničkim dokumentima u ruskim arhivima*. Arhivisti su prisiljeni baviti se pravnim i organizacijskim pitanjima i problemima elektroničkih dokumenata. Rad s elektroničkim dokumentima nije samo nacionalni problem, već ga se treba rješavati na višoj razini, uz pomoć Međunarodnoga arhivskog vijeća. Yael Katz-Mastbaum autor je referata *U svijetu računala, zakonodavstva i arhiva*. Pravno pitanje elektroničkoga gradiva još uvijek nije riješeno, a čini se da mu arhivisti poklanjaju manju pažnju u usporedbi s tehnološkim pitanjima. Martin F. Polaschek u članku *Što nije u spisima, ne postoji. Pravna vrijednost elektroničkih dokumenata*, govori o pismenosti kao jednoj od središnjih elemenata pravnih tradicija čovječanstva. Informatička tehnologija omogućila je nov način života i pristup podacima do kojih se prije moglo doći samo preko papira, a utjecala je i na pravnu valjanost dokumenata. Različite države nude različita rješenja za elektroničko gradivo.

Šest autora piše o informatici i arhivistici. Jozef Hanus govori o *Arhivima i informacijskoj znanosti*. Rapidno širenje informatičke tehnologije dovodi do pretvorbe društva iz industrijskoga u informatičko. Informatizacija utječe i na arhive. Peter Pavel Klasinc piše o *Kompatibilnosti između arhivistike i informacijske znanosti*. Kako u stvaranju i oblikovanju elektroničkoga gradiva ulogu imaju i informatičari i arhivisti, njihova je suradnja neophodna. Poseban problem predstavlja terminologija, a primjećuje se da među arhivistima nema mnogo onih koji se rado usavršavaju u informatici. Arhivisti se pri uvođenju informatike moraju ugledati na bibliotekare, koji su u mnogom otišli daleko ispred arhivista. Uvođenje nove tehnologije nije jeftino. Snežana Pejović bavi se *Informacijskom znanosti u okviru povijesnih arhiva*. Zemlje u tranziciji istodobno prolaze kroz proces društvenoga raslojavanja i proces prelaska u informatičko društvo, što je utjecalo i na arhive. Automatizacija arhiva donosi i prednosti i poteškoće, naročito u slučajevima siromašnih zemalja ograničenih sredstava. Antonio Ratti, *Arhiv kao izvor poslovne komunikacije – arhiv INA* (Istituto Nazionale delle Assicurazioni), raspravlja o ulozi arhiva u poslovnoj komunikaciji, čiji je cilj prodaja, odnosno pronalaženje kupca. Arhivi pridonose imidžu poduzeća. Ugo Cova piše o *Arhivima i informacijama u Italiji. Svjetlosti i sjene na putu zajedničkoga rada* i naglašava kako informacijski stručnjaci rijetko rabe arhivske izvore. Francisco Javier Aguado bavi se *Pretraživanjem informacija arhiva novina: dokumentarni jezik*. Autor daje uvod u temeljne sustave i opisne sustave novinskih arhiva te govori o utjecaji novih tehnologija.

Različitošću se bavi petero autora, od kojih su radovi Azema Kožara, Maksimiljana Gerkeša i Raola Riosa već prikazani u *Sodobnim arhivima* 2003. Jennifer Gathings piše o tome *Što sve arhivi mogu naučiti od knjižnica glede savjetodavnih usluga*. U arhivistici nema mnogo radova posvećenih radu s korisnicima. Razni su načini i tehnike komuniciranja, verbalnoga ili neverbalnoga, kojima možemo poboljšati svoj rad. Josef Riegler govori o *Digitalizaciji srednjovjekovnih povelja*, odnosno o digitalnoj »čitaonici« za preko 60 00 vrijednih dokumenata koje čuva Štajerski državni arhiv.

Zadnje je područje ono Sekcije crkvenih arhiva i vjerskih skupina pri Međunarodnom arhivskom vijeću. Helmut Baier autor je pozdravne riječi sastanka Sekcije crkvenih arhiva i vjerskih skupina pri Međunarodnom arhivskom vijeću, u kojoj govori o međunarodnim aktivnostima crkvenih arhiva. Sekcija je utemeljena 1995. i ima preko 100 članova iz više od 30 zemalja. Herbert W. Wurster govori o bazi podataka povijesne populacije Katoličke biskupije u Passau. Elisabeth Wittman razmišlja o američkim luteranskim arhivskim izvorima nakon Drugoga svjetskog rata u istočnoj Europi. Američki su luterani pomagali ljudima iz Europe, bez obzira na vjerske, nacionalne ili druge razlike, što je vidljivo i iz pohranjenoga gradiva. Pomoć je bila pružena i četirima republikama bivše Jugoslavije. Peter Pavel Klasinc piše o ulozi i značaju crkvenih arhiva i arhiva vjerskih zajednica. Jan C. M. van Haastrecht bavi se javnim dokumentarnim zapisima u Nizozemskoj, odnosno zakonom o javnom arhivskom gradivu. Igor Filipič piše o arhivima Katoličke crkve u Sloveniji.

Živana Heđbeli